

5.13 Presens, imperfekt och futurum av fyra μι-verb: τίθημι, δίδωμι, ἵστημι, ἵημι

Det sista avsnittet i verbläran är μι-konjugationen. Det grekiska verbet har ju två konjugationer: den *tematiska* eller ω-konjugationen, som utmärks av en temavokal (bindevokal) mellan stammen och personändelsen (ε eller ο), och den *atematiska* eller μι-konjugationen, som saknar sådan temavokal och som får personändelserna lagda direkt till stammen.

Det finns också följande två skiljaktigheter: μι-verbena har vissa *ålderdomliga personändelser* (jfr pres. ind.: -μι, -ς, -σι, -μεν, -τε, -ασι), vidare uppträder μι-verbens stam i vissa former med *lång vokal (längdstadium) resp. kort vokal (kortstadium)*

Du vet säkert att man måste känna till verbstammen för att kunna bilda olika tempus, t.ex. futurum, aorist, perfekt - varje tempus har ju sin tempuskaraktär (t.ex. förlängd stavvokal). Olika modi har vidare sina märken: indikativ hade *kort* temavokal (ο, ε), konjunktiv hade *lång* temavokal (ω, η), optativ ett speciellt märke ι fogat till vokalerna ο (-οι-) eller α (-αι-).

Följande μι-verb har **presensreduplikation** (det är verbstammens första konsonant + vokalen ι): τίθημι 'jag ställer, lägger' (stam θη, θε), δίδωμι 'jag ger' (stam δω, δο), ἵστημι 'jag ställer' (stam στη, στε*) och ἵημι 'jag skickar, kastar'**.

Presens av τίθημι, δίδωμι, ἵστημι, ἵημι (kort stam i plur.)

jag ställer, lägger	jag ger	jag ställer	jag skickar, kastar
τίθη-μι	δίδω-μι	ἵστη-μι	ἵη-μι
τίθη-ς	δίδω-ς	ἵστη-ς	ἵη-ς
τίθη-σι	δίδω-σι	ἵστη-σι	ἵη-σι
τίθε-μεν	δίδο-μεν	ἵστα-μεν	ἵε-μεν
τίθε-τε	δίδο-τε	ἵστα-τε	ἵε-τε
τιθέ-ασι	διδό-ασι	ἵστα̂σι	ἵα̂σι

* ἵστημι 'jag ställer' (ur *σιστη-μι med upprepning av den första konsonanten σ + reduplikationsvokalen ι; σ framför vokal övergår till h-ljud, jfr septem / ἑπτὰ)

** ἵημι 'jag kastar' (av stammen jη bildas presens med reduplikation: jι-jη-μι; uddljudande j övergår till h-ljud och i mellanvokalisk ställning försvinner nästa j)

Imperfekt av ἐτίθην, ἐδίδουν, ἴστην, ἴην (kort stam i plur.)

jag ställde, lade	jag gav	jag ställde	jag skickade, kastade
ἐ-τίθην	ἐ δίδουν	ἴστην	ἴην
ἐ-τίθεις	ἐ-δίδους	ἴστης	ἴεις
ἐ-τίθει	ἐ-δίδου	ἴστη	ἴει
ἐ-τίθεμεν	ἐ-δίδομεν	ἴσταμεν	ἴεμεν
ἐ-τίθετε	ἐ-δίδοτε	ἴστατε	ἴετε
ἐ-τίθεσαν	ἐ-δίδοσαν	ἴστασαν	ἴεσαν

Futurum (utan presensreduplikation): **θήσω** 'jag ska ställa, lägga', **δώσω** 'jag ska ge', **στήσω** 'jag ska ställa', **ήσω** 'jag ska kasta'

Presens infinitiv: **τιθέναι** 'ställa, lägga', **διδόναι** 'ge', **ιστάναι** 'ställa', **ἴεναι** 'skicka, kasta'

Presens particip aktivum:

τιθείς, τιθείσα, τιθέν; τιθέντος, τιθείσης, τιθέντος etc.
 διδούς, διδοῦσα, διδόν; διδόντος, διδούσης, διδόντος etc.
 ἰστάς, ἰστᾶσα, ἰστάν; ἰστάντος, ἰστάσης, ἰστάντος etc.
 ἴεις, ἴείσα, ἴέν, ἴέντος, ἰείσης, ἴέντος etc.

Böjningarna av dessa verb kan studeras ytterligare i S 69 och BJ 152-153!

Uppgift 9

Läs den grekiska texten högt och översätt sedan!

- 1 Ὑπετίθεις μοι ἐλπίδα.
- 2 Ὑποτιθείς ἐλπίδα καὶ θάρσος εἰς νίκην με ἤγαγες.
- 3 Δίδονται αὐτῷ μύριοι δαρεικοί.
- 4 Ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

-
- 1 ὑποτίθημι jag ställer under, inger - ἐλπίς ἴδος, ἦ hopp
 - 2 θάρσος, ους, τό mod - ἄγω, ἄξω, ἤγαγον jag för
 - 3 δαρεικός, οῦ, ὁ persiskt guldmynt, dareik
 - 4 ὄπερ (περ enklitisk förstärkande partikel) 'vilket', *relativt anknyttande pron.* Imperfekt ἔ-δει ungefär = det var nödvändigt 'man borde/skulle' - δείκνυμι jag (be)visar, δειξω, ἔδειξα

5.14 κ-aorister för tre μι-verb: ἔθηκα etc

Aorist för τίθημι, δίδωμι, ἵημι bildas märkligt nog med κ jämte personändelsen α. Stamvokalen är förlängd i singularis men är kort i pluralis och då utan κ. Böjningen framgår nedan:

Aorist indikativ

ἔθηκα jag ställde	ἔδωκα jag gav	ἤκα jag kastade
ἔθηκας	ἔδωκας	ἤκας
ἔθηκε	ἔδωκε	ἤκε
ἔθεμεν	ἔδομεν	εἶμεν
ἔθετε	ἔδοτε	εἶτε
ἔθεσαν	ἔδοσαν (ἔδωκαν)	εἶσαν

Aorist infinitiv: θείναι 'ställa', δοῦναι 'ge', resp. εἶναι 'kasta'

Aorist particip aktivum:

θείς, θείσα, θέν; θέντος, θείσης, θέντος etc.

δούς, δοῦσα, δόν; δόντος, δούσης, δόντος etc.

εἷς, εἶσα, ἔν; ἔντος, εἷσης, ἔντος etc.

Inskrift i Delfi: ΔΕΛΦΟΙ ΕΔΩΚΑΝ ΧΙΟΙΣ ΓΡΟΜΑΝΤΕΙΗΝ

DELFI GAV ÅT CHIOSMEDBORGARE FÖRTUR [beträffande rätt att rådfråga oraklet]

Uppgift 10 Översätt:

1 Οἱ στρατιῶται Κύρω δῶρα προθέντι ἠδέως εἶποντο.

2 Εἰς τὴν ἀποθήκην τὰ ὄνια ἀπέθεσαν.

1 προ-τίθημι erbjuda, προθέντι aorist part. aktivum ἔπομαι

följa m. dat., εἰπόμεν är imperfekt - ἠδέως adverb gärna

2 ἀποθήκη, ης, ἡ magasin - ἀποτίθημι lägga ner, sätta bort, placera, jfr samma morfem i båda orden! - ὄνια, τὰ varor

5.15 Hunden och köttstycket.

Uppgift 11 Översätt fabeln Κύων καὶ κρέας

- 1 Κύων κρέας ἔχουσα ποταμὸν διέβαινε.
 - 2 Θεασαμένη δὲ τὴν ἑαυτῆς σκιὰν κατὰ τοῦ ὕδατος ὑπέλαβεν ἑτέραν κύνα εἶναι μείζον κρέας ἔχουσαν.
 - 3 Διόπερ ἀφείσα τὸ ἴδιον ὄρμησεν ὡς ἀφαιρησομένη τὸ κρέας ἐκείνης.
 - 4 Συνέβη δ' αὐτῇ ἀμφοτέρων στερηθῆναι.
-

- 1 κύων, κυνός, ὅ, ἡ hund - κρέας, τό (i nom. o. ack.) köttstycke - ἔχω ha - ποταμός, οὗ, ὁ flod - δια-βαίνω jag går över, *fut. i medium* διαβήσομαι, *rotaorist* διέβην
- 2 θεάομαι se - ἑαυτῆς *reflexivt pronomen fem. gen.*, se S 51, BJ 117 = 'sin' - σκιά, ἄς, ἡ skugga, spegelbild - κατὰ *prep. m. gen.* 'i' - ὕδωρ, ὕδατος, τό vatten - ὑπο-λαμβάνω jag tror, *fut. i medium* ὑπο-λήψομαι, *tematisk aorist* ὑπ-έλαβον (styr ackusativ med infinitiv: 'att det var en annan hund ...')
- 3 διόπερ därför - ἀφ-είσα *aorist part. fem. nom.* av μι- verbet ἀφ-ίημι jag släpper: 'efter att ha släppt' eller 'släppte hon ... och' ἴδιος, η, ον egen ('sitt eget köttstycke') - ὄρμάω jag sätter i rörelse, skyndar - ὡς förstärker vid *fut. particip* avsikten: '(för) att ...' ἀφ-αιρησομένη är *fut. part. medium* till verbet ἀφ-αιρέω 'jag tar bort', *i medium* 'rycker till mig' τὸ κρέας 'köttstycke' ἐκείνης 'den där hundens'; ἐκείνος, -η, -ο
- 4 συμ-βαίνει det inträffar, *opers. (m. dat. 'för')*: *fut. i medium* συμ-βήσεται, *rotaor.* συν-έβη - ἀμφότερος, η, ον båda στερ-ίσκω jag berövar, *med gen.*, verbets stammar är στερ- alternativt στερε-: *aorist passivum* heter ἐ-στερή-θην στερηθῆναι är *aorist infinitiv passivum*: 'Det hände för denna (dvs. hunden) att [den] beröva[de]s båda (köttstyckena)'.

5.16 Den barmhärtige samariten

Uppgift 12 Översätt liknelsen:

- 1 Ἴνθρωπός τις κατέβαινε ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχῶν, καὶ λησταῖς περιέπεσαν, οἱ - καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες - ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ.
- 2 Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινε ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρήλθεν.
- 3 Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρήλθεν.
- 4 Σαμαρίτης δὲ τις ὁδύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη.
- 5 Καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον.
- 6 Ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ.
- 7 Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὃ τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. (Luk. 10: 30-35)

Participkonstruktionerna kursiverade

- 1 **κατα-βαίνω** jag går ned, -βήσομαι, -έβην, -βέβηκα
ἀπὸ *prep. m. gen.* 'från' - **εἰς** *prep. m. ack.* 'till' - **ληστής, οὐ, ὁ**
ρῶν **περι-πίπτω** jag stöter på (någon), råkar ut för, *m. dat.*, -πεσοῦμαι, -ἔπεσον, -πέπτωκα - **ἀπ-έρχομαι**
jag går bort, avlägsnar mig, -ελεύσομαι, -ἦλθον, -ἐλήλυθα
ἀφ-ίημι jag släpper, lämnar, -ήσω, -ήκα, -εἶκα
ἀφέντες *aorist particip (stam ἐ+ντ)*, se 5.13 - **ἡμιθανής, ἐς** halv-
död, se böjningen av adjektivet **σαφής** 'tydlig' i *avsnitt 3.12*
De två utbrutna participalkonstruktionerna kommenteras så:
καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες *aor. part.*
'sedan de (både) slitit av honom kläderna och pryglat honom'

- ἐκδύω jag klär av - πληγή, ἥς, ἡ slag - ἐπι-τίθημι jag lägger, sätter på, tillfogar -θήσω, -έθηκα, -τέθηκα ἐπι-θέντες *aorist particip (stam θε+ντ)*, se avsnitt 5.14, s. 173
- 2 **κατά** *prep. m. ack.* 'enligt, av' – συγκυρία, ας, ἡ tillfällighet ἱερεύς, ἕως, ὁ präst - ὀράω jag ser, ὄψομαι, εἶδον, ἑώρακα: den tematiska aoristens particip ἰδών utan augment! ἀντιπαρ-έρχομαι jag går förbi, -ελεύσομαι, -ἦλθον -ἐλήλυθα
- 3 ὁμοίως på samma sätt, likaledes - Λευίτης, ου, ὁ levit, leviterna var en av Israels 12 stammar, med prästerliga förpliktelser - Σαμαρίτης, ου ὁ samarier, samarit, ringaktat folkslag **κατά** *prep. m. ack.* 'längs, till' -τόπος, ου, ὁ plats
- 4 ὀδεύω jag reser - **κατ' αὐτόν** 'till platsen' - **σπλαγχνίζομαι** *pass.* jag fylls av medlidande **ἐ-σπλαγχνίς-θην** *aorist passivum* 'jag fylldes av medlidande'. Före χ uttalas γ som äng-ljud.
- 5 **προσ-έρχομαι** jag går fram - **κατα-δέω** jag förbinder τραῦμα, ατος, τό sår - **ἐπι-χέω** jag ljuter, håller ἔλαιον, ου, τό olja, olivolja - οἶνος, ου, ὁ vin
- 6 **ἐπιβιάζω** jag sätter på - ἴδιος, α, ον egen, jfr idiot κτήνος, ους, τό egendom, här åsna - ἄγω jag för, ἄξω, ἤγαγον, ἦχα - πανδοχεῖον, ου, τό värdshus **ἐπιμελέομαι** *pass. med gen.* jag har omsorg om, sköter om
- 7 ἡ αὔριον (ἡμέρα) morgondagen, morgonen - **ἐπί** 'mot, på' **ἐκ-βάλλω** jag kastar ut, tar fram, -βαλῶ, -έβαλον -βέβληκα - **δηνάριον, ου, τό** denar (romerskt mynt) δίδωμι jag ger, δώσω, ἔδωκα, δέδωκα - **πανδοχεύς, ἕως, ὁ** värdshusvärd - **ἀγορεύω** jag talar ἐρῶ, εἶπον **ἐπιμελήθητι** *imperativ aorist passivum* sköt om, *m. gen.* - **ὅ τι** *allmänt relativt pron.* vad helst - **προσ-δαπανάω** jag lägger ut ytterligare - Bisatsen har **ἄν** + konjunktiv när huvudsatsen har futurum, det s.k. futurfallet, S 126,2 eller BJ 290:5 - **ἐν** *prep. m. dat.* 'på, (in)vid' - **ἐπ-αν-έρχομαι** jag kommer tillbaka ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι με *substantiverad infinitivfras i dativ, styrd av ἐν*: vid mig att återkomma, 'vid min återkomst' - **ἀπο-δίδωμι** jag ger tillbaka, betalar

Uppgift 13

5.17 En sådan seger till ...

- 1 Ἐν ἔτι μίαν μάχην Ρωμαίους νικήσωμεν,
ἀπολούμεθα παντελῶς.
 - 2 Τὸ εἶναι τοῦ φαίνεσθαι βέλτιον.
 - 3 Φαμὲν τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχειν.
 - 4 Λεωνίδα ἀφίετο τῆς σωτηρίας.
 - 5 Συνῆκα πάντα, ἃ μοι διηγήσαντο.
 - 6 Ἔδωκεν αὐτῷ Ξέρξης ἀργύρια πολλά.
 - 7 Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινήσω τὴν γῆν.
-

- 1 ἄν = εἰ ἄν 'om', *konjunktion med konjunktiv* - μάχην Ρωμαίους νικᾶν *i grek. dubbel ack.* 'besegra romarna i strid' ἀπόλλυμαι jag går under, *medium, fut.* ἀπολούμαι, ἀπωλόμην - παντελῶς 'helt', yttrande av kung Pyrrhus
- 2 Substantiverat infinitivuttryck τὸ εἶναι är subj. - βέλτιον (är) 'bättre' ἀγαθός god, βελτίων, βέλτιον, βέλτιστος τοῦ φαίνεσθαι infinitivuttrycket står i gen.: eg. separativ genitiv, jämförelsens gen. ('utifrån att synas' = 'än att synas') jfr lat. *Esse quam videri praestat* 'Det är bättre att vara än att synas' och familjen Wallenbergs valspråk *Esse, non videri*
- 3 Verbet φημί har stammarna φη (längdstadium) och φα (kortstadium), se S 72,II och BJ 159 - πρᾶγμα, ατος, τό sak, gärning, jfr πράττω jag gör - τί + ἔχει + adverb 'något förhåller sig på visst sätt'
- 4 ἀφ-ίημι jag avsänder, *medium* ἀφ-ίεμαι jag avstår från något (*m. gen.*), ἀφ-ίετο *imperfekt med-pass* 69:3, BJ 152 σωτηρία, ας, ἡ räddning
- 5 συν-ίημι jag kastar samman, förstår - δι-ηγέομαι jag klarlägger, berättar
- 6 ἀργύριον, ου, τό silvermynt
- 7 δός *aor. imperativ* 'giv' av aor. ἔδωκα (stam δο) - ποῦ var?, (en punkt) där - στῶ aorist konjunktiv av ἔστην jag ställde mig, dvs. jag kan stå S 78, BJ 191 - κινέω jag sätter i rörelse, förflyttar. Arkimedes sägs ha yttrat detta.

forts. STEG 5 d